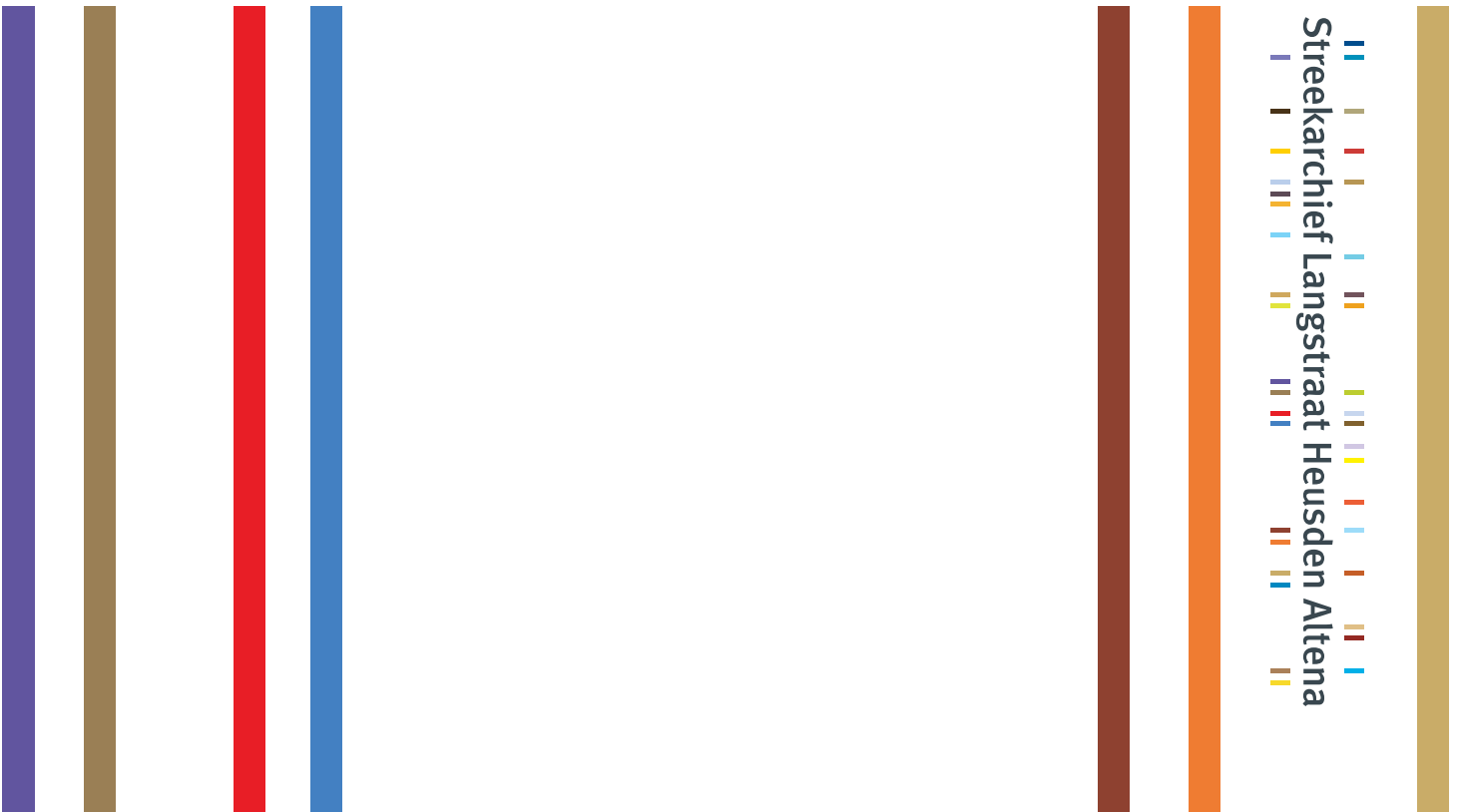

Beleidsplan

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

2017 - 2019

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

Inhoudsopgave

Missie	3
Terugblik op het vorige beleidsplan	5
Visie en kerndoelen	7
Sterke en zwakke punten	8
Ambities 2017-2019	10
1. Verdere versterking van de digitale dienstverlening	10
2. Realisering van een E-depot	11
3. Archieven en collecties op orde	12
4. Kwaliteitsimpuls voor de interne organisatie	15
5. Aandacht voor erfgoed en cultuurhistorie	16
Samenvatting	18

Missie

Streekarchief Langstraat Heusden Altena is een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Aalburg, Heusden, Waalwijk, Werkendam en Woudrichem. Naast deze deelnemers heeft het Streekarchief dienstverleningsovereenkomsten met Waterschap Rivierenland en uitvoeringsorganisatie Baanbrekers. In het werkgebied van het Streekarchief leven bijna 150.000 inwoners op een oppervlakte van een kleine vierhonderd vierkante kilometer. Het doel van het Streekarchief - zoals verwoord in de gemeenschappelijke regeling - is driedelig:

-
-
-
1. de zorg voor en het beheer van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden;
 2. het toezicht op het beheer van de niet-overgebrachte archiefbescheiden van de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden;
 3. het vanuit een centrale archiefbewaarplaats bevorderen van lokaal- en streekhistorisch onderzoek.

De eerste twee doelstellingen liggen vast in de Archiefwet 1995, die onder meer bepaalt dat overheidsorganen hun archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat dienen te bewaren en uiterlijk twintig jaar na hun ontstaan moeten overbrengen naar een archiefbewaarplaats. Een belangrijk deel van de archieven en collecties die het Streekarchief beheert, bestaat dan ook uit overheidsarchieven: van gemeenten en hun rechtsvoorgangers, van gemeenschappelijke regelingen en van waterschappen. Deze archieven zijn publiek bezit, en dat betekent dat burgers zo goed mogelijk in staat moeten worden gesteld ze te raadplegen. Voordat het zover is, houdt het Streekarchief toezicht op de informatiehuishouding bij de archiefvormende gemeenten. Het Streekarchief heeft daarom een belangrijke functie waar het gaat om de transparantie van het handelen van lagere overheden en de toetsbaarheid daarvan op de lange termijn.

Maar bij de selectie en bewaring van archiefbescheiden spelen ook andere overwegingen een rol, zoals het maatschappelijk belang en het cultuurhistorisch belang. Het Streekarchief beheert om die reden dan ook een groot aantal niet-overheidsarchieven en particuliere collecties. Voorbeelden daarvan zijn de archiefbescheiden van families, personen, bedrijven, kerkelijke genootschappen en verenigingen. Verder heeft het Streekarchief een omvangrijke verzameling beeld- en geluidsmateriaal en beschikt het over een op het werkgebied toegesneden bibliotheek.

De derde doelstelling van het Streekarchief is gemotiveerd door juist dat cultuurhistorische belang: er is in de samenleving een grote behoefte aan een optimale toegang tot informatie over het culturele erfgoed. Het Streekarchief geeft aan het bevorderen van de belangstelling voor en onderzoek naar het lokale en regionale verleden een brede invulling. Dat gebeurt bijvoorbeeld door cursussen aan te

bieden, exposities te organiseren of inhoudelijk bij te dragen aan cultuurhistorische projecten van derden. Op deze manier vervult Streekarchief Langstraat Heusden Altena een sleutelrol in het ontsluiten en beheren van historische documenten, het waarborgen van open overheidsinformatie en het stimuleren van belangstelling voor het verleden van het werkgebied. Het is de ambitie van het Streekarchief zo optimaal mogelijk te voorzien in de informatiebehoefte van een breed publiek. Zowel voor burgers als voor de deelnemende gemeenten is de informatie in het Streekarchief een belangrijk middel dat kan worden benut voor juridische, culturele en maatschappelijke doelen. Het Streekarchief is dankzij de relatief kleine schaal een laagdrempelige, klantgerichte instelling voor geschiedenis en democratie.

Terugblik op het vorige beleidsplan

Het laatste beleidsplan van (toen nog:) Streekarchief Land van Heusden en Altena draagt de titel *Wettelijke taak en publieke zaak* en beslaat de periode 2010-2013. In dat beleidsplan werden destijds vier kerndoelen aangewezen:

1. Op het gebied van de **digitale ontsluiting** van de archieven en collecties diende een flinke inhaalslag te worden gemaakt. Concreet betekende dit dat alle archiefinventarissen en plaatsingslijsten moesten worden ingevoerd in het archiefbeheersysteem; dat alle inventarissen in overeenstemming zouden worden gebracht met internationale standaarden zoals EAD, ISAD en ISAAR; dat de digitalisering, beschrijving en beschikbaarstelling van de collectie Beeld en Geluid in verhoogd tempo ter hand genomen zou worden; en dat ook andere bestanden online toegankelijk dienden te worden, zoals de bevolkingsregisters en de bouwdoossiers.
2. Met het oog op een duurzame informatievoorziening diende het overleg tussen Streekarchief en de aangesloten gemeenten op het gebied van het **digitale informatiebeheer** sterk te worden geïntensiveerd.
3. Het Streekarchief zou zich meer dan voorheen gaan richten op het **cultureel ondernemerschap**, door waar mogelijk eigen inkomsten te genereren.
4. Het cultuurhistorisch erfgoed van het Land van Heusden en Altena moest onder de aandacht worden gebracht van **een zo groot en divers mogelijk publiek**. Daarmee wilde het Streekarchief inspelen op de groeiende verwachting bij het publiek dat een archiefdienst zijn collectie niet uitsluitend beheert maar ook presenteert.

Nu kan worden vastgesteld dat bovengenoemde kerndoelen - niettegenstaande een structurele bezuiniging van ongeveer 10 procent - in hoge mate zijn gerealiseerd. De recente toetreding van de gemeente Waalwijk droeg ertoe bij dat het Streekarchief in 2014 een geheel nieuwe website in gebruik nam, waarmee de digitale beschikbaarstelling van archieven en collecties aanzienlijk kon worden verbeterd. Zo zijn op dit moment ruim 1,5 miljoen beschrijvingen van archiefstukken integraal doorzoekbaar, en staat gebruikers van de website ongeveer een miljoen scans ter beschikking van uiteenlopende archivalia zoals bouwdoossiers, bevolkingsregisters, notariële archieven en foto's. Bestaande achterstanden in de overbrenging van gemeentelijke archiefbescheiden naar het Streekarchief werden in nauwe samenwerking met de deelnemers grotendeels ongedaan gemaakt. De eerste stappen werden gezet in het overleg met gemeenten over het beheer van digitale informatie. Het cultureel ondernemerschap kreeg daadwerkelijk invulling door het verwerven van eigen inkomsten, bijvoorbeeld uit de organisatie van cursussen, tentoonstellingen en de vervaardiging van publicaties.

Hoewel archieven en collecties in toenemende mate digitaal toegankelijk werden, bleef het aantal bezoekers van de studiezaal in de afgelopen jaren tegen de landelijke trend in stabiel, en nam het door de uitbreiding van het Streekarchief in 2014 zelfs toe. Door de inzet op het gebied van educatie konden naast de reguliere bezoekers van de studiezaal ook verschillende andere doelgroepen bereikt worden, zoals scholieren en ouderen.

Visie en kerndoelen

Naast de werkzaamheden die traditioneel tot het takenpakket van het Streekarchief behoren, worden tegenwoordig ook andere doelen nagestreefd. Zowel in de archiefsector als in andere geledingen van de (gemeentelijke) overheid is immers sprake van ingrijpende veranderingen. Grotendeels zijn die het gevolg van de digitalisering van werkprocessen. Overheidsorganisaties bevinden zich momenteel in de overgangsfase van het werken op papier naar een digitale manier van werken met en bewaren van informatie. Tegelijkertijd scheppen technologische ontwikkelingen hogere verwachtingen in de samenleving: burgers en bedrijven rekenen meer en meer op een snelle en eenvoudige (digitale) beschikbaarheid van overheidsinformatie.

Deze veranderingen zijn direct van invloed op het archiefwezen. Het duurzaam bewaren, toegankelijk houden en beschikbaar stellen van digitale informatie vraagt om een geheel eigen aanpak. Een centrale rol hierin speelt de ontwikkeling van het zogeheten e-depot. In de komende jaren zal verder duidelijk worden welke rol deze voorziening precies kan gaan vervullen als schakel tussen de archiefvormende gemeentelijke administraties, het archiefbeherende Streekarchief en de burger als eindgebruiker van overheidsinformatie. Vast staat dat de relatie tussen Streekarchief en zijn deelnemers nog hechter zal worden dan nu al het geval is. In de afstemming tussen gemeente en archiefdienst verschuift het zwaartepunt richting de fase waarin informatie wordt gevormd. Het Streekarchief zal zich daarmee nog meer dan voorheen richten op de gemeentelijke informatiehuishouding, om zo bij te dragen aan verdere versterking van de kwaliteit van de overheid.

Om de transparantie en reconstrueerbaarheid van het handelen van overheidsorganisaties ook op de lange termijn te kunnen waarborgen, heeft het Streekarchief voor de komende beleidsperiode opnieuw enkele kerndoelen geformuleerd. In deze vijf kerndoelen komt tot uitdrukking wat het Streekarchief eind 2019 wil hebben bereikt.

1. Verdere versterking van de digitale dienstverlening

Naast een fysieke studiezaal met ruime openingstijden wil het Streekarchief verder investeren in zijn digitale dienstverlening. In de komende jaren moet in de 'virtuele studiezaal' de digitale beschikbaarstelling van alle genealogische bronnen (Bevolkingsregister, DTB, Burgerlijke Stand) en de bouwdoSSIers tot een afronding komen. Door middel van interne scanfaciliteiten kunnen zowel bezoekers als deelnemende gemeenten eenvoudiger worden voorzien van digitale reproducties ('scanning on demand'). Verder wordt de digitale dienstverlening gestalte gegeven door een breed publiek te faciliteren en te informeren via website en social media.

2. Realisering van een E-depot

Uiterlijk eind 2018 wil het Streekarchief aan deelnemende gemeenten en particuliere archiefvormers een faciliteit voor een e-depot aanbieden. In toenemende mate worden archieven van meet af aan digitaal gevormd (born digital). Het duurzaam beheer van deze digitale informatie betekent voor archiefdiensten zoals het Streekarchief een uitdaging van formaat. Wat de precieze rol van het e-depot ook gaat zijn, deze belangrijke en tegelijk complexe zaak zal een extra investering met zich meebrengen.

3. Archieven en collecties op orde

Er is de laatste jaren hard gewerkt aan het op orde brengen van archieven en collecties, zowel wat betreft de materiële staat (verpakking) als de toegankelijkheid. In dit opzicht dient evenwel nog altijd een aantal punten op de i te worden gezet, bijvoorbeeld waar het gaat om het beschrijven van archiefvormers, het in kaart brengen van auteursrechten, het ontsluiten van archieven en collecties zonder toegang, of het verpakken van beeldmateriaal en particuliere archieven.

4. Kwaliteitsimpuls voor de interne organisatie

Om de kwaliteit van de interne organisatie op het gewenste niveau te houden, dient de eigen informatiehuishouding van het Streekarchief een digitaliseringsslag te ondergaan. De kwaliteit van de dienstverlening in de studiezaal komt onder druk te staan door de pensionering van een van de studiezaalmedewerkers medio 2017; daar dient een oplossing voor gevonden te worden.

5. Aandacht voor erfgoed en cultuurhistorie

Het Streekarchief blijft inzetten op het stimuleren van de belangstelling voor het lokale en regionale erfgoed binnen het werkgebied. In samenwerking met onder meer gemeenten, historische verenigingen, musea, kunstcentra en bibliotheken spant het Streekarchief zich onverminderd in voor de realisering van cursussen, exposities, publicaties, en andere educatieve activiteiten op cultuurhistorisch terrein.

Sterke en zwakke punten

Is het Streekarchief in staat om in de komende jaren de hierboven genoemde kerndoelen te gaan realiseren? Aan de bekendheid en de zichtbaarheid van de organisatie in het werkgebied zal het niet liggen. De relatieve kleinschaligheid van het Streekarchief, de deelnemers en andere partners maakt dat de onderlinge verbindingen steeds kort zijn, waardoor concrete resultaten vaak goed haalbaar zijn. Het Streekarchief beschikt over deskundige medewerkers, die grote kennis hebben van de regio. Door de toetreding van de gemeente Waalwijk in 2013 heeft de organisatie bovendien een bredere basis gekregen, waardoor medewerkers zich verder hebben kunnen specialiseren en professionaliseren. Dat heeft er onder meer toe geleid dat in de afgelopen jaren al de nodige expertise is verworven rond het e-depot. De totstandkoming van de nieuwe gemeente Altena per 2019 biedt ook voor het duurzaam digitaal archiefbeheer belangrijke kansen.

Tegelijkertijd moet er ook worden gewezen op belemmeringen die de verwezenlijking van de kern-doelen mogelijk in de weg staan. Om aan de verwachtingen van het publiek rond de beschikbaarheid van digitale informatie te kunnen voldoen, zijn aanzienlijke investeringen nodig. Het scannen van de registers van de Burgerlijke Stand kan uit eigen middelen (door inzet van de bestemmingsreserves digitalisering en conservering/restauratie) worden gefinancierd, maar in het geval van de bouw-dossiers is, gelet op de omvang van deze series, de reguliere begroting van het Streekarchief niet toereikend. Ook de realisering van interne scanfaciliteiten vereist de nodige inzet van mensen en middelen.

Externe ontwikkelingen zoals de komst van de Wet Hergebruik van Overheidsinformatie hebben recent een einde gemaakt aan de mogelijkheid om dergelijke investeringen gedeeltelijk terug te verdienen met de verkoop van digitale reproducties van archivalia en foto's. Dit betekent jaarlijks een inkomsten-derving van omstreeks € 5.000,-.

Een belangrijk punt van aandacht vormen verder de veranderingen in het personeelsbestand in de komende beleidsperiode. Door de pensionering van een van de studiezaalmedewerkers medio 2017 ontstaat een probleem rond de bemensing van de studiezaal, aangezien in opvolging niet is voorzien (deze medewerker wordt betaald uit de extra bijdrage van de gemeente Waalwijk). Het groeiend aantal informatieverzoeken in de studiezaal en via e-mail maakt de aanwezigheid van een tweede studie-zaalmedewerker tot een must voor het goed functioneren van het Streekarchief. Op termijn vraagt ook de komst van het e-depot om uitbreiding van de personeelscapaciteit; in welke mate is afhankelijk van de precieze invulling die het e-depot gaat krijgen.

Ambities 2017-2019

De in het vorige hoofdstuk genoemde kerndoelen worden hieronder achtereenvolgens nader uitgewerkt.

1. Verdere versterking van de digitale dienstverlening

Het Streekarchief heeft te maken met een groeiend aantal verzoeken om informatie. In die behoefte willen we in de eerste plaats voorzien door een laagdrempelige archiefdienst te blijven, waarbij bezoekers kunnen profiteren van een professionele dienstverlening in een fysieke studiezaal. Hoewel de bezoekersaantallen van de studiezaal min of meer stabiel blijven, is er daarnaast sprake van een sterke toename van het aantal digitaal ontvangen informatieverzoeken. De complexiteit van de gestelde vragen neemt toe, omdat de klanten van het Streekarchief in veel gevallen via het internet al de nodige voorkennis hebben opgedaan. Het is voor het Streekarchief van wezenlijk belang dat de dienstverlening kwalitatief hoogwaardig blijft. Indien de fysieke bezoekcijfers daar in de komende beleidsperiode aanleiding toe geven, kunnen de bestaande openingstijden van de studiezaal worden heroverwogen.

Het is onmiskenbaar dat er bij het publiek een uitgesproken behoefte bestaat aan een verdere uitbouw van de digitale dienstverlening. In toenemende mate veronderstellen burgers dat archiefstukken in gedigitaliseerde vorm via de website geraadpleegd kunnen worden. In een digitaliseringsplan moet dan ook worden aangegeven van welke archivalia het wenselijk is dat ze gescand worden om ze beschikbaar te kunnen stellen in de 'virtuele studiezaal' via de website. Het ligt voor de hand dat de veelgebruikte registers van de Burgerlijke Stand hierbij een hoge prioriteit krijgen, zodat aan het einde van deze beleidsperiode de drie meest relevante genealogische bronnen (kerkelijke Doop-, Trouw- en Begraafboeken, Bevolkingsregisters, Burgerlijke Stand) zijn gedigitaliseerd en ontsloten. Groot is ook de behoefte aan digitalisering van de bouwdoSSIers, die behoren tot de meest frequent (door burgers én gemeenten) geraadpleegde bronnen van het Streekarchief. Een in 2015 uitgevoerd gebruikersonderzoek (Kwaliteitsmonitor) maakt duidelijk dat er bij klanten van het Streekarchief ook behoefte is aan digitale beschikbaarstelling van de inhoudelijk zeer rijke en interessante notariële archieven. Daarnaast is het zaak dat in de komende beleidsperiode de structuur van de website blijvend kritisch tegen het licht gehouden wordt.

Steeds vaker stellen overheidsorganisaties datasets actief ter beschikking in de vorm van Open Data, om zo al dan niet commercieel hergebruik door derden mogelijk te maken. In de komende jaren wil ook het Streekarchief nagaan welke informatie zich leent voor publicatie als Open Data.

Alle hierboven genoemde inspanningen laten onverlet dat het merendeel van de archieven vooralsnog uitsluitend fysiek raadpleegbaar is. In die gevallen verwacht de burger tegenwoordig dat documenten

snel gescand en via e-mail geleverd kunnen worden. Het Streekarchief heeft de ambitie om in de komende beleidsperiode op deze trend in te spelen. In plaats van belemmeringen op te werpen moet binnen de grenzen van het redelijke zoveel mogelijk aan de behoefte van de klant tegemoet worden gekomen. Om deze klantgerichte dienstverlening mogelijk te maken, is de realisering van eigen scanfaciliteiten een voorwaarde. Door het aanbieden van een 'scanning on demand service' kunnen zowel bezoekers als deelnemende gemeenten eenvoudiger en sneller worden voorzien van digitale reproducties. Dat het aantal fysieke uitleningen aan gemeenten en waterschap op deze manier aanzienlijk kan worden gereduceerd, is vanuit het oogpunt van behoud een gunstig bijeffect.

2. Realisering van een E-depot

In toenemende mate worden archieven van meet af aan digitaal gevormd (born digital). Het duurzaam beheer van deze digitale informatie betekent voor archiefdiensten zoals het Streekarchief een uitdaging van formaat: de digitale (overheids)archieven dienen immers 'voor eeuwig' raadpleegbaar te blijven. Dat kan met behulp van een e-depot. Het bestuur van het Streekarchief heeft in 2015 middelen gereserveerd om de komst van zo'n e-depot voor te bereiden. Daarmee is het Streekarchief, in samenwerking met een collega-instelling en de deelnemende gemeenten, een serie leertrajecten gestart waarvan er inmiddels twee zijn voltooid. Na afronding van de drie resterende trajecten, in 2018, moet het Streekarchief in staat zijn om zijn deelnemers een e-depotfaciliteit aan te bieden.

De voorbereidingen op de komst van dit e-depot vergen nauw overleg met de gemeenten die in het Streekarchief participeren. In de nabije toekomst immers zullen gemeentelijke bestanden en metadata naar dit e-depot worden overgebracht, hoogstwaarschijnlijk veel sneller dan de nu geldende overbrengings termijn van twintig jaar. Essentieel daarbij is een intensieve afstemming met betrekking tot de metadata, die onmisbaar zijn als waarborg voor de authenticiteit en de volledigheid van de informatie. Het bestuur van het Streekarchief moet in de komende beleidsperiode een uniforme standaard (overdrachtsprotocol) vaststellen waaraan de naar het e-depot over te brengen digitale archieven dienen te voldoen. Zorgvuldige afstemming is ook gewenst waar het gaat om de reikwijdte van het e-depot. Er kan namelijk gekozen worden voor vervroegde overbrenging, waarbij een gemeente haar informatie al vóór de wettelijk bepaalde termijn in het e-depot plaatst. Een dergelijke actieve openbaarheid kan de gemeentelijke organisatie ontzorgen en versterkt het vertrouwen van burgers in een transparante overheid. Om de mogelijkheden in dit opzicht goed te kunnen beoordelen, is het zaak om tijdig en samen met de deelnemers vast te stellen waar ieders behoeften liggen en welke verwachtingen er leven omtrent de rol van het Streekarchief en zijn e-depot. De totstandkoming van de fusiegemeente Altena met ingang van 2019 biedt een uitgelezen kans om de aansluiting van de gemeentelijke organisatie op het e-depot van meet af aan optimaal te realiseren.

De komst van het e-depot brengt onmiskenbaar extra kosten met zich mee. De hoogte van die kosten is nu nog niet in te schatten, maar in de komende beleidsperiode zullen aard en omvang ervan inzichtelijk

worden. Het gaat daarbij om software, hardware, opslagcapaciteit en mogelijk ook om personele kosten van het Streekarchief, dat meer dan voorheen zal adviseren over digitaliseringsvraagstukken en meer dan voorheen kennis zal moeten hebben van de actuele bedrijfsvoering van de deelnemende gemeenten.

Al met al is rond het e-depot ook bestuurlijke inzet gewenst om een breed draagvlak te creëren.

Toezicht

Het onderwerp 'e-depot' is sterk gelieerd aan het archieftoezicht. Namens de streekarchivaris ziet de archiefinspecteur toe op de naleving van wet- en regelgeving met betrekking tot de archiefbescheiden die nog niet door de gemeenten zijn overgebracht. Dit toezicht, dat bestaat uit inspectie van de gemeentelijke informatiehuishouding en de advisering daarover, is erop gericht een wezenlijke bijdrage te leveren aan de kwaliteit van het archief- en informatiebeheer bij de deelnemende gemeenten. Met name als gevolg van de eerder genoemde ontwikkelingen op het gebied van digitaal informatiebeheer is het steeds belangrijker dat het Streekarchief al in een vroeg stadium betrokken is bij beslissingen die van invloed zijn op de gemeentelijke informatiehuishouding. Te denken valt bijvoorbeeld aan de aanschaf van een nieuw zaakstelsel, het nemen van een vervangingsbesluit of het uitvoeren van een conversie of migratie. Het Streekarchief acht het nodig dat alle deelnemers, voorzover dat nog niet is gebeurd, in de komende beleidsperiode een vervangingsbesluit nemen, om zo een einde te maken aan ongewenste hybride situaties en (potentiële) achterstanden met betrekking tot naar het Streekarchief over te brengen archiefbescheiden.

Door de Wet Revitalisering Generiek Toezicht en de introductie van de zogeheten archief-KPI's is de impact van het archieftoezicht op de gemeentelijke organisaties door het Streekarchief beduidend groter geworden. Aan de hand van door de archiefinspecteur gemaakte rapportages kunnen de colleges jaarlijks verantwoording afleggen aan de raden. In de komende beleidsperiode wil het Streekarchief de effectiviteit van zijn toezichthoudende taak verder vergroten, bijvoorbeeld door het uitvoeren van thematische deelinspecties (bijvoorbeeld rond de archivering van gemeentelijke websites en sociale media; de archivering van video- en audiotulen; en de nieuwe Omgevingswet) en door een intensievere terugkoppeling van de inspectiebevindingen aan de betrokken bestuurders.

3. Archieven en collecties op orde

Met de archieven en collecties van het Streekarchief is het vrij goed gesteld. Toch kan er nog het nodige worden gedaan om de toegankelijkheid te vergroten en - in een aantal gevallen - de materiële verzorging te verbeteren.

Beheer

Inventarisatie

Het is een gemis dat een aantal particuliere archieven en collecties nog niet inhoudelijk beschreven is. Deze archiefblokken zijn letterlijk ontoegankelijk en worden dan ook niet of nauwelijks geraadpleegd. Het gaat om enkele tientallen archieven, die in de meeste gevallen relatief klein van omvang zijn. In de komende beleidsperiode dienen al deze verzamelingen te worden voorzien van een inventaris of plaatsingslijst, om ze op die manier beter zichtbaar te maken voor potentiële gebruikers. Een bijzondere collectie die tot op heden onderbelicht bleef, is de collectie geluidsopnamen.

Verder moeten enkele collecties (opnieuw) beschreven worden als gevolg van de toetreding tot het Streekarchief van het Gemeentearchief Waalwijk. Zo zijn er momenteel twee afzonderlijke collecties Bevolkingsregisters, die idealiter beschreven worden in één geïntegreerde inventaris. Dat geldt eveneens voor de twee bestaande collecties met Doop-, Trouw en Begraafboeken. Ook de huidige collecties handschriften en losse drukwerken, de collectie documentatie, en de collecties met topografische kaarten worden samengebracht in één of twee nieuw te vormen collecties.

Het verder op orde brengen van archieven en collecties vereist ook een inspanning met betrekking tot de ordening en vervaardiging van informatie over de archiefblokken zelf. Zo dienen alle archiefvormers te worden beschreven conform de internationaal aanvaarde norm ISAAR. Mede met het oog op de publicatie van Open Data moeten de inventarissen zodanig worden ingericht, dat een valide (EAD-) XML-export uit het systeem mogelijk is.

Ten behoeve van de eigen organisatie dient van alle particuliere archiefblokken de eigendomssituatie in kaart te worden gebracht: welke archieven zijn in bruikleen, en in welke gevallen berust de eigendom bij het Streekarchief? Van groot belang is het ook om zoveel mogelijk helderheid te krijgen in de situatie rond de auteursrechten van het beeldmateriaal, met name foto's en films. Waar nodig dient een maximale inspanning te worden gedaan om de rechten te regelen.

Acquisitie

Het Streekarchief heeft nog geen doelbewust acquisitiebeleid. In de komende beleidsperiode dient daarom een acquisitieplan of -profiel te worden opgesteld, op basis waarvan de organisatie voortaan beargumenteerde keuzes kan maken bij het verwerven van particuliere archieven en collecties. Deze keuzes zorgen voor een groter inhoudelijk evenwicht in de collectievorming, en ze kunnen ook voorkomen dat het aantal aanwinsten zodanig groot is dat de beschrijving ervan op korte termijn niet realiseerbaar is. Meer nog dan voorheen zullen particuliere archiefvormers gestimuleerd worden om voorafgaand aan de overbrenging van een archief zelf de nodige voorbereidende werkzaamheden te verrichten, of zelfs (onder begeleiding vanuit het Streekarchief) zelf het archief te ordenen en te beschrijven. Hiermee heeft het Streekarchief al eerder positieve ervaringen opgedaan.

De achterstanden in de wettelijke overbrenging van gemeentelijke archieven naar het Streekarchief zijn in de afgelopen jaren grotendeels ongedaan gemaakt. In de komende jaren worden hier de puntjes op de i gezet. Door de gemeente Heusden zullen enkele archiefblokken met betrekking tot de voormalige gemeenten Drunen en Vlijmen worden overgebracht, door de gemeente Waalwijk een omvangrijke serie Milieuvergunningen uit de periode 1896-1997, en door de gemeente Werkendam mogelijk enkele series Hinderwetvergunningen van de voormalige gemeente Werkendam en van de voormalige gemeente De Werken en Sleeuwijk.

Met het oog op de totstandkoming van de nieuwe gemeente Altena per 1 januari 2019 wil het Streekarchief bewerkstelligen dat de huidige archieven van de gemeenten Aalburg, Werkendam en Woudrichem per die datum worden afgesloten, geordend, beschreven en overgebracht. Daarmee kan de nieuwe gemeentelijke organisatie zich voor wat betreft haar informatiebeheer geheel concentreren op de nieuwe situatie. Met de nieuwe archiefbewaarplaats in Zaltbommel is het Streekarchief op deze overbrenging alvast toegerust.

Digitale ontsluiting

Dankzij de enthousiaste inzet van een groot aantal vrijwilligers is het Streekarchief in staat een deel van de archieven en collecties op een gedetailleerde manier te ontsluiten via zijn website. Een groot vrijwilligersproject betreft de ontsluiting van de bevolkingsregisters, die eind 2016 kon worden afgerond. Ook bij een volgend project wil het Streekarchief de vaardigheden van deze vrijwilligers graag ten goede laten komen aan de digitale ontsluiting via de website. Voor de komende beleidsperiode is het de ambitie om de belangrijkste genealogische bronnen te scannen en via de website te ontsluiten. Concreet betekent dit de verdere indicering van de al gedigitaliseerde Doop-, Trouw- en Begraafboeken, en die van de registers van de Burgerlijke Stand. De Burgerlijke Standsregisters uit de huidige gemeente Waalwijk zijn al gedigitaliseerd en ontsloten, maar die uit de overige deelnemende gemeenten nog niet. Het gaat om circa 100.000 nog te vervaardigen scans. Te overwegen valt verder om ook de notariële archieven, die het gehele werkgebied beslaan, op een of andere wijze een beter ontsluitingsniveau te geven. De collecties met prenten, tekeningen en topografische kaarten komen met voorrang in aanmerking om te worden gedigitaliseerd.

Een belangrijk punt van aandacht in verband met de digitale ontsluiting is de auteursrechtelijke bescherming van een gedeelte van de collectie van het Streekarchief. De Auteurswet bepaalt dat het auteursrecht op een werk 70 jaar na het overlijden van de maker vervalt. Recent zijn er door auteursrechthebbenden enkele rechtszaken gevoerd tegen archiefinstellingen vanwege schending van auteursrechten bij publicatie van auteursrechtelijk beschermd materiaal op websites. Dit heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat verschillende archiefdiensten een groot aantal scans van foto's uit de beeldbank hebben verwijderd. Ook het Streekarchief moet zijn website op korte termijn in lijn brengen met de geldende auteursrechtelijke bepalingen. Dit heeft met name consequenties voor het via de website aanbieden van foto's, films, bouwtekeningen en kranten.

Behoud

Over het algemeen verkeren de archieven van het Streekarchief in een goede staat. Er is geen noodzaak tot grootschalige restauratieprojecten; er worden jaarlijks voldoende middelen begroot om in voorkomende gevallen afzonderlijke archiefstukken te (laten) restaureren.

Op het gebied van behoud kunnen de inspanningen daarom vooral gericht zijn op de archieven waarvan de wijze en het materiaal van verpakking niet aan de huidige eisen voldoet. Recent is veel geïnvesteerd in een betere materiële verzorging van de moderne, dat wil zeggen twintigste-eeuwse archieven van gemeentebesturen. In de komende beleidsperiode kan in dit opzicht de focus worden verlegd naar de kerkelijke archieven. Een inventarisatie heeft al duidelijk gemaakt dat voor deze categorie in een aantal gevallen herverpakking gewenst is. Ook de wijze van verpakking van de collectie foto's verdient de komende jaren blijvende aandacht, terwijl een aantal films dient te worden gerestaureerd en/of gedigitaliseerd.

4. Kwaliteitsimpuls voor de interne organisatie

De recente schaalvergroting van het Streekarchief door de toetreding van de gemeente Waalwijk heeft ervoor gezorgd dat de archiefdienst groot genoeg is om blijvend bestaansrecht te hebben. Door de professionaliteit en brede expertise van de medewerkers is de organisatie in de basis toegerust op de uitdagingen van de nabije toekomst.

Een potentieel knelpunt doet zich in de komende beleidsperiode voor met betrekking tot de studiezaal. Door de pensionering van een van de studiezaalmedewerkers medio 2017 ontstaat een probleem rond de bemensing van de studiezaal, aangezien in zijn opvolging niet is voorzien (deze medewerker wordt betaald uit de extra bijdrage van de gemeente Waalwijk). De aanwezigheid van een tweede studiezaalmedewerker is een must voor de dienstverlening van het Streekarchief. Daarvoor is een structurele oplossing nodig waarin de meerjarenbegroting nog niet voorziet.

Het gewicht van het door het Streekarchief uit te oefenen toezicht zal ook in de komende jaren verder toenemen. Met name de ontwikkelingen op het gebied van duurzame digitale archivering vragen om een blijvend sterke invulling van de inspectiefunctie, waarbij het nog een open vraag is in hoeverre deze functie zich zal ontwikkelen richting het terrein van ICT. Meer personele inzet is nodig om de kwantiteit en de kwaliteit van de reguliere inspecties niet alleen te kunnen vasthouden, maar daarnaast ook de focus van het toezicht te verbreden, de voorbereidingen op het e-depot te versnellen, en een aantal interne processen te verbeteren. Dit alles vertaalt zich idealiter in het creëren van een nieuwe functie. Een 'adviseur digitale informatie' kan zich in de eerste plaats richten op de interne informatiehuishouding van het Streekarchief zelf. In verband hiermee moet bijvoorbeeld de eigen postregistratie naar een hoger niveau worden getild, dient de inventarisatie van de archieven van Streekarchief Langstraat Heusden Altena en Gemeentearchief Waalwijk te worden afgerond, moet het huidige interne archief

geheel digitaal worden ingericht, en zal de wijze van opslag van alle aanwezige digitale bestanden kritisch worden bezien.

Met het oog op de kwaliteit van de interne organisatie is het ook noodzakelijk dat op korte termijn het bestaande calamiteitenplan voor de archieven en collecties wordt herzien, en dat een calamiteitenplan wordt opgesteld voor bezoekers en medewerkers.

De website van het Streekarchief dateert van 2014. Met enkele aanpassingen zal deze in de komende beleidsperiode nog voldoen. Aan de achterzijde functioneren momenteel twee verschillende systemen, van verschillende leveranciers. Mogelijk kan er aan efficiëntie worden gewonnen door - eventueel in samenhang met ontwikkelingen op het gebied van het e-depot - in de komende jaren te kiezen voor één archiefbeheersysteem voor alle archieven en collecties.

Financiën

Het Streekarchief is ook in financieel opzicht een gezonde organisatie. Met de deelnemende gemeenten bestaan heldere budgettaire afspraken, die strikt worden nagekomen. Een klein deel van de begroting bestaat uit eigen inkomsten. Dit zogeheten cultureel ondernemerschap - dat materiële én immateriële opbrengsten kent - komt enigszins onder druk te staan door de hierboven al geschetste ontwikkelingen als gevolg van de Wet Hergebruik van Overheidsinformatie. Dit neemt niet weg dat het Streekarchief blijft streven naar de verwerving van extra inkomsten. De inhoudelijke ondersteuning van cultuurhistorische activiteiten van derden en de verhuur van beschikbare depotruimte in de archiefbewaarplaats te Zaltbommel bieden hiervoor de beste mogelijkheden.

5. Aandacht voor erfgoed en cultuurhistorie

Het Streekarchief zet zich ook in de periode 2017-2019 onverminderd in om de belangstelling voor het lokale en regionale erfgoed verder te stimuleren. Dat gebeurt vanuit de overtuiging dat een sterker cultuurhistorisch bewustzijn in positieve zin bijdraagt aan de beleving en de identiteitsvorming van de inwoners van het werkgebied. Het regionale erfgoed leent zich immers uitstekend om verhalen te vertellen, waarmee burgers - ongeacht hun leeftijd - iets wordt meegegeven van hun eigen omgeving. De collectie van het Streekarchief is een ongekend rijke bron voor verhalen rond het lokale erfgoed. Als archiefinstelling wil het Streekarchief bovendien toegevoegde waarde bieden door het publiek ervan bewust te maken dat het belangrijk is om op kritische wijze met (archieff)bronnen om te gaan en feiten van fictie te onderscheiden. Tegelijkertijd dragen cultuurhistorische en educatieve activiteiten bij uitstek bij aan de zichtbaarheid van het Streekarchief bij het brede publiek.

Ten aanzien van erfgoed en cultuurhistorie kent het Streekarchief de komende beleidsperiode drie ambities:

1. Verdere versterking van de positie van het Streekarchief als regionale erfgoedspil door co-creatie en samenwerkingen in de regio te versterken, de online zichtbaarheid te vergroten, en te blijven investeren in de organisatie van tentoonstellingen en publieksevenementen die plaatsvinden in alle delen van het werkgebied. Het Streekarchief is daarom actief betrokken bij regionale overlegorganen zoals Trefpunt en Erfgoed Altena. Ook beheert het Streekarchief een regionale erfgoedagenda op zijn website;
2. Het actief uitdragen van de rol en het belang van het Streekarchief door schoolklassen te ontvangen met een hedendaags, interactief en onderscheidend programma en door jaarlijks aan te sluiten bij een aansprekend landelijk evenement zoals de 'Maand van de Geschiedenis';
3. Als bron van lokale en regionale informatie een belangrijke rol spelen in de overdracht van kennis en verhalen door bijvoorbeeld (lokale) televisieprogramma's, cursussen en een gebruiksvriendelijke website. Het zogeheten omgevingsonderwijs wordt een drempelverlagende impuls gegeven door middel van onder meer de educatieve website rond de Halve Zolenroute.

Bij de vervulling van deze ambities is het maken van keuzes onvermijdelijk, gelet op de beschikbare middelen en de personele capaciteit. Die keuzes worden bepaald door de mate waarin een project voldoet aan de doelstelling van het vergroten van de belangstelling voor regionaal erfgoed; de mogelijkheden voor cultureel ondernemerschap; en de tijdsinvestering die het project vergt van het Streekarchief. Dit laatste maakt samenwerking met andere partijen, zoals gemeenten, historische verenigingen, musea en bibliotheken, doorgaans wenselijk.

Samenvatting

Streekarchief Langstraat Heusden Altena vervult in zijn werkgebied een sleutelrol in het ontsluiten en beheren van historische documenten, het waarborgen van open overheidsinformatie en het stimuleren van belangstelling voor het verleden. Dat gebeurt ten behoeve van burgers, de vijf deelnemende gemeenten en andere partners zoals Waterschap Rivierenland en uitvoeringsorganisatie Baanbrekers. De toetreding van de gemeente Waalwijk in 2013 stelde het Streekarchief in staat een aanzienlijke professionaliseringsslag te maken. De in dit beleidsplan beschreven strategische visie is er op gericht dat niveau ook in de jaren 2017-2019 te consolideren. Dat is geen luxe, maar noodzaak: de overheidssector maakt ingrijpende veranderingen door, die grotendeels het gevolg zijn van de digitalisering van werkprocessen. Het Streekarchief vervult een belangrijke rol bij het duurzaam toegankelijk houden van deze overheidsinformatie. Tegelijkertijd scheppen technologische ontwikkelingen hogere verwachtingen in de samenleving: burgers, bedrijven en overheden rekenen in toenemende mate op een snelle en eenvoudige (digitale) beschikbaarheid van overheidsinformatie. Het Streekarchief wil een kwalitatief hoogwaardige en eigentijdse dienstverlening blijven bieden.

Voor de komende beleidsperiode stelt het Streekarchief zich dan ook vijf kerndoelen:

-
- **Verdere versterking van de digitale dienstverlening:** naast de fysieke dienstverlening in de studiezaal wordt de digitale dienstverlening vergroot door nieuwe bronnen via de website digitaal te ontsluiten en eigen scanfaciliteiten te realiseren ten behoeve van bezoekers en deelnemende gemeenten;
 - **Realisering van een e-depot:** overheidsarchieven worden in toenemende mate digitaal gevormd, maar het duurzaam beheer van deze digitale informatie is een uitdaging van formaat. Het Streekarchief wil uiterlijk eind 2018 beschikken over een e-depot;
 - **Archieven en collecties op orde:** het niveau van verpakking en ontsluiting van de in het Streekarchief aanwezige archieven is hoog, maar blijvende inspanningen zijn hier vereist;
 - **Kwaliteitsimpuls voor de interne organisatie:** enkele interne processen vragen aandacht, zoals de eigen informatiehuishouding van het Streekarchief en de bemensing van de front office;
 - **Aandacht voor erfgoed en cultuurhistorie:** in samenwerking met andere partners zet het Streekarchief zich onverminderd in om de belangstelling voor het lokale en regionale erfgoed binnen het werkgebied te stimuleren. Dat gebeurt door middel van bijvoorbeeld cursussen, exposities, publicaties en andere educatieve activiteiten.